

Wilki

W ostatnim czasie odnotowujemy zwiększoną liczbę zdarzeń z udziałem wilków. Gatunek ten zwiększa swoją liczebność i zasięg, przez co coraz częściej dochodzi do bezpośredniej styczności wilków z ludźmi, również na terenach, na których zwierzęta te od dawna nie były widywane. Takie zdarzenia stają się często medialne, choć nie zawsze alarmujący ton doniesień jest adekwatny do stopnia zagrożenia.

Opisy niektórych zdarzeń dotyczą wilków niewykazujących lęku przed człowiekiem, pojawiających się w pobliżu zabudowy i porywających psy.

Wilk z natury jest zwierzęciem płochliwym, z reguły boi się ludzi i unika z nimi kontaktu. Bezpośrednie interakcje na linii człowiek - wilk mają incydentalny charakter. Przynajmniej część z tych wilków może być chora (np. na świerzb). W takich zdarzeniach mogą też uczestniczyć nie wilki, lecz hybrydy wilka z psem. Nie jest wykluczone, że część tych zdarzeń może być powodowana przez dziedziczone psy.

Niemniej jednak ważne jest posiadanie wiedzy i świadomości o zakresie możliwych działań, które należy podjąć w przypadku wystąpienia podobnych zdarzeń i w celu ich zapobiegania. Poniżej, za Generalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska, podajemy zestawienie pomocnych informacji:

Wskazówki dotyczące postępowania w sytuacjach konfliktowych człowiek-wilk:

(opracowane na podstawie: „Nowak S., Mysłajek R. W., Okarma H., Śmietana W, 2005, Analiza dotychczasowych rodzajów i rozmiaru szkód wyrządzanych przez wilki oraz stosowanie metod rozwiązywania sytuacji konfliktowych, Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków”)

Lp.	Miejsce bezpośrednich obserwacji wilków	Wygląd i zachowanie wilka	Zalecane działania
1.	W pobliżu (< 1 km) lub w obrębie dużego kompleksu leśnego lub na terenie z przewagą obszarów leśnych, również sporadycznie w pobliżu zabudowań na tych terenach.	Osobnik niesprawiający wrażenia chorego, oddala się od człowieka.	Sytuacja normalna, nie jest potrzebna interwencja.
2.	Dowolne	Osobnik nie sprawia wrażenia chorego, nie ucieka przed jadącym pojazdem, np. biegnie obok	Sytuacja normalna, nie jest potrzebna interwencja
3.	W obszarze zabudowanym, nawet w mieście	Osobnik zdrowy, sprawia wrażenie przestraszonego (podwinięty ogon), zabłąkanego. Obserwacje (zdjęcia i filmy), nawet wielokrotne, dotyczą tego samego dnia, maksymalnie dwóch dni	Osobnik podczas dyspersji, zabłąkał się do miasta (np. szedł wzdłuż rzeki). Wójt podejmuje działania w celu umożliwienia opuszczenia gminy przez zwierzę. Jeśli jest taka konieczność odławia i wywozi zwierzę do najbliższego kompleksu leśnego (przez podmioty upoważnione przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska na podstawie art. 52 ust. 2 pkt. 3 ustawy o ochronie przyrody).

4.	Dowolne	Osobnik z wyraźnymi oznakami choroby (np. uszkodzenia ciała), ewentualnie z podejrzeniem wścieklizny, nie oddala się od ludzi, a nawet podchodzi na niedużą odległość, jest agresywny	Sytuacja wymagająca uwagi. Rekomendowane jest wykonanie dokumentacji fotograficznej/filmowej celem potwierdzenia przynależności gatunkowej oraz podejmowania dalszych decyzji. W przypadku konieczności uśmiercenia zwierzęcia wójt, burmistrz, prezydent miasta występuje z wnioskiem o stosowne zezwolenie do Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska (GDOŚ) lub Ministra Środowiska (gdy zdarzenie ma miejsce na terenie parku narodowego). Po uśmierceniu należy zwierzę zważyć i wykonać szczegółową dokumentację fotograficzną, następnie przeprowadzić badanie w kierunku wścieklizny, a jeśli wynik jest negatywny, umożliwić właściwym, zainteresowanym podmiotom przeprowadzenie szczegółowej sekcji zwierzęcia dla ustalenia przyczyn nietypowego zachowania (w tym np. pobranie próby do analiz genetycznych).
5.	Dowolne	Osobnik bez oznak choroby, przez dłuższy czas (kilka tygodni) regularnie widywany w pobliżu budynków mieszkalnych, nie atakuje zwierząt gospodarskich ale zbliża się do ludzi i wzbudza niepokój mieszkańców	Sytuacja wymagająca uwagi (pilnej). Rekomendowane przeprowadzenie inspekcji terenowej, ewentualnie instalacja fotopułapek. a)W sytuacji zagrożenia życia lub zdrowia ludzkiego, wójt, burmistrz, prezydent miasta składa wniosek do GDOŚ o wydanie zezwolenia na odstępstwo od zakazu zabijania. b)W przypadku braku zagrożenia życia lub zdrowia ludzkiego, wójt, burmistrz, prezydent miasta składa wniosek do RDOŚ o odstępstwo od zakazu umyślnego płoszenia (np. przy użyciu broni z amunicją kulową lub innych środków) lub odłów (pozostawienie w niewoli albo też oznakowanie nadajnikiem GPS/GSM i przesiedlenie do najbliższego dużego kompleksu leśnego). Zarówno odłowiony osobnik jak i odstrzelony powinien zostać poddany badaniom weterynaryjnym, powinna zostać wykonana dokumentacja fotograficzna, pomiar wagi i parametrów ciała oraz zaleca się pobranie prób do badań genetycznych. Analogiczna procedura na terenie parku narodowego prowadzona jest przez dyrektora parku.
6.	W pobliżu (< 1 km) lub w obrębie dużego kompleksu leśnego lub na terenie z przewagą obszarów leśnych.	Wilki zaatakowały zwierzęta gospodarskie po raz pierwszy, lub ataki są sporadyczne	Hodowca natychmiast po stwierdzeniu szkody zabezpiecza ślady, składa niezwłocznie wniosek do regionalnego dyrektora ochrony środowiska o odszkodowanie. Hodowca wraz z regionalnym dyrektorem ochrony środowiska ustala jakie w danym przypadku powinny być zastosowane zabezpieczenia przed kolejnymi atakami. Ww. zabezpieczenia wykonywane są samodzielnie przez hodowcę lub na zasadach współdziałania z regionalnym dyrektorem ochrony środowiska.

7.	Dowolne	Wilki często atakują zwierzęta gospodarskie	Procedura zgłaszania szkód i ich szacowania, a także wykonywania odpowiednich zabezpieczeń taka sama jak powyżej. W przypadku wystąpienia powtarzających się co najmniej kilkakrotnie skutecznych ataków wilków na zwierzęta w jednym gospodarstwie należy przeanalizować przyczyny. Jeżeli ataki wilków nie są wynikiem zaniedbań hodowcy (takich jak pozostawianie zwierząt gospodarskich bez ochrony w nocy) poszkodowany (lub wójt, burmistrz, prezydent miasta gdy dotyczy to większej liczby poszkodowanych w danej gminie) występuje do Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska (lub Ministra Środowiska, gdy zdarzenie ma miejsce na terenie parku narodowego) z wnioskiem o wydanie zezwolenia na umyślne zabijanie wilków wyrządzających szkody.
----	---------	---	--

Wyrządzanie szkód przez wilki:

Wilk jest drapieżnikiem, a jego naturalnymi ofiarami są dzikie zwierzęta kopytne: jelenie, sarny, dziki, rzadziej łosie. Uzupełniającym pokarmem są bobry i zające, a przede wszystkim padlina zdechłych zwierząt.

W warunkach występowania mozaiki lasów i pastwisk wilki zabijają również zwierzęta hodowlane, szczególnie krowy, owce i kozy. Wynika to raczej z faktu występowania pastwisk, a na nich zwierząt gospodarskich, w obrębie terytoriów wilków, jako łatwo dostępnego źródła pokarmu w sytuacjach kiedy trwa m. in. okres wychowu młodych i konieczności ich wykarmienia, a zwierzęta gospodarskie są słabo chronione, pozostawione przez całą dobę na nieogrodzonych lub słabo zabezpieczonych pastwiskach, bez jakiegokolwiek nadzoru.

Szacowanie szkód wyrządzonych przez zwierzęta objęte ochroną gatunkową, za które odpowiada Skarb Państwa (wilk, bóbr, żubr oraz rys):

W Polsce funkcjonuje jeden z najlepszych w Europie systemów szacowania i wypłaty odszkodowań za szkody powodowane przez chronione gatunki zwierząt, w tym przez wilki. Żeby otrzymać odszkodowanie należy zabezpieczyć ślady i bezzwłocznie zgłosić telefonicznie stwierdzoną szkodę do:

Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Olsztynie:

- Wydział Ochrony Przyrody i Obszarów Natura 2000 szkody wyrządzone przez zwierzęta chronione,
tel.: 089 537 21 24

<https://www.gov.pl/web/rdos-olsztyn/szacowanie-szkod-wyrzadzonych-przez-zwierzeta-objete-ochrona-gatunkowa-za-k-tore-odpowiada-skarb-panstwa-bobr-wilk-zubr-oraz-rys> .

Zezwolenie na odstępstwa od zakazów w stosunku do gatunków zwierząt objętych ochroną:

<https://www.gov.pl/web/rdos-olsztyn/zezwolenie-na-odstepstwa-od-zakazow-w-stosunku-do-gatunkow-zwierzat-objetych-ochrona>

Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Olsztynie, w dniu 15 grudnia 2021r., zorganizowała spotkanie poświęcone zagadnieniom dotyczącym populacji wilka na terenie województwa warmińsko-mazurskiego i przypadków jego pojawiania się w pobliżu siedzib ludzkich.

Link do prezentacji przedstawionej podczas spotkania:

<https://www.gov.pl/web/rdos-olsztyn/spotkanie-poswiecone-wilkom>

oraz

http://olsztyn.rdos.gov.pl/files/aktualnosci/127612/aspekty_prawne_ochrony_wilka_-grudzien_2018_news_image.pdf

Warto pamiętać :

Wilki z natury są zwierzętami płochliwymi i unikają kontaktu z ludźmi, w sytuacji gdy zbliżają się jednak do siedzib ludzkich, to jest to raczej przejaw ich naturalnego instynktu, którym kierują się w poszukiwaniu pokarmu lub zwykła ciekawość. Jednak wilki, podobnie jak każde inne dzikie zwierzęta, mogą zachować się w sposób trudny do przewidzenia, jeśli są prowokowane, chore lub zranione, a szczególnie wówczas, gdy zostaną oswojone – dokarmiane (nawet nieświadomie: poprzez łatwo dostępne odpadki, resztki i śmieci) i przyzwyczajane do pobytu blisko siedzib ludzkich.

Trochę wiadomości o wilkach:

- <https://przygodyprzyrody.pl/wilk-wywiad-z-romanem-gula/>
- <https://www.polskiwilk.org.pl/wilk/korzysci-z-obecnosci-wilkow>
- <https://polskiwilk.org.pl/ochrona-inwentarza/metody-ochrony-inwentarza?>
- <https://www.ekologia.pl/artykul/stereotypy/wilk-opis-wystepowanie-i-zdjecia-zwierze-wilk-ciekawostki,6943.html>
- <https://naukawpolsce.pl/aktualnosci/news%2C87970%2Cochrona-wilka-skuteczna-czyli-jaka-naukowcy-maja-glos.html>

Obecny status prawny wilka reguluje Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 916) oraz Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. 2016 poz. 2183). Zgodnie z nimi wilki objęte są ochroną ścisłą. Zabronione jest ich zabijanie, okaleczanie, chwytanie, przetrzymywanie, niszczenie nor i wybieranie z nich szczeniąt, a także przechowywanie i sprzedaż skór i innych fragmentów martwych osobników, bez odpowiedniego zezwolenia.